

Technische vragen van de SP-fractie over PFAS in de Landsard en de gemeentelijke omgang daarmee.

5 september 2025

Milieudefensie Eindhoven heeft op 08 augustus 2025 een brief aan B&W en de gemeenteraad gestuurd over een zeer hoge concentratie PFOS in de Landsardse plas, over de exploitant van die plas als mogelijke veroorzaker, en over diens omgevingsvergunning.

Milieudefensie werd getriggerd door een bericht van de gemeente Eersel dat het PFOS-water uit de Landsardse plas middels Chinookhelikopters in een brandblus oefening uitgestort werd over de Oirschotse Heide.

De SP-fractie werd getriggerd door het bericht dat woensdagmiddag 27 augustus 2025 een rookgranaat van Defensie anderhalve hectare Oirschotse Heide in de as gelegd heeft. De bluswerkzaamheden waren, gezien het terrein, geen sinecure.

De SP-fractie wil graag meer kennis van de diverse aspecten van dit onderwerp.

Er ligt een onderzoek door Aquon voor het waterschap naar de PFOA-, PFOS- en GenX-concentraties in het bekensysteem van de Ekkersrijt en de Landsardse plas, waaruit blijkt dat de PFOS in het bekensysteem meestal ruim een orde van grootte boven de jaargemiddelde norm ligt, en in de Landsardse plas ruim twee ordes van grootte (dit terwijl de Landsardse plas afwatert op het Ekkersrijtsysteem).

Vraag 1: is dit onderzoek bekend bij de gemeente?

Antwoord: ja

Er ligt een onderzoek door Defensie op verschillende dieptes en plaatsen in het water van de Landsardse plas (dus niet in het slib), dat de bevindingen van Aquon op hoofdlijnen bevestigt (Eindhovens Dagblad, 29 nov 2024).

Vraag 2: Is dit onderzoek bij u bekend en zo ja, kan het gecommuniceerd worden naar de gemeenteraad?

Antwoord: ja, wij zijn bekend met dat onderzoek dat in opdracht van Defensie/RVB in 2024 is uitgevoerd. Ja, de gemeenteraad mag deze resultaten ontvangen. Zie bijlage 1.

Vraag 3: Gaat de gemeente er zonder meer van uit dat de resultaten van het onderzoek kloppen?

Antwoord: ja, wij gaan ervan uit dat deze resultaten kloppen. Zowel het onderzoek in opdracht van het waterschap als door Defensie zijn uitgevoerd door erkende bureaus en de resultaten zijn consistent.

Vraag 4: Is de gemeente eigenaar van de Landsardse plas of niet? Zo niet, wie is dan de eigenaar?

Antwoord: gemeente Eindhoven is eigenaar.

De gemeente Eindhoven is bevoegd gezag.

Vraag 5: Hoe vult de gemeente deze rol in?

De gemeente werkt aan een actualisatie van het omgevingsplan en de privaatrechtelijke overeenkomsten voor recreatieterrein De Landsard, waar de Landsardse plas deel van uitmaakt. Dit is eerder aan de raad gecommuniceerd met deze [Raadsinformatiebrief](#). Voor activiteiten op de Landsardse plas is een omgevingsvergunning tijdelijk strijdig gebruikt verstrekt. Partijen zijn ook in het bezit van een milieutoestemming waarin nadere afspraken over het gebruik van de plas zijn opgenomen.

Waterschap de Dommel is bevoegd gezag t.a.v. de waterkwaliteit en waterkwantiteit van de Landsardse plas en daarmee ook bevoegd gezag over de lozing vanuit de vliegbasis naar deze plas.

In het Luchthaven Eindhoven Overleg van 06 maart jl. heeft Defensie gezegd dat er op het vliegveldterrein onderzoek loopt. Vast staat dat er enkele vervuilde plekken zijn op het vliegveldterrein. Het onderzoek gaat o.a. over deze vervuiling als oorzaak voor de concentraties buiten het hek (mogelijk ook die in de Landsardse plas), en over mogelijke risico's en maatregelen. Dit onderzoek zou in 2025 rond zijn.

Vraag 6: is dit onderzoek al opgeleverd en zo ja, is het communiceerbaar naar de gemeenteraad?

Antwoord: Nee dit onderzoek van Defensie/RVB is nog niet opgeleverd of in elk geval nog niet gedeeld met de gemeente Eindhoven. Defensie heeft aangeven dit jaar de resultaten van het onderzoek met ons te delen en te bespreken.

Vraag 7: Is de gemeente Eindhoven betrokken bij dit onderzoek en bij gesprekken over het vervolgtraject?

Antwoord: Gemeente Eindhoven is niet rechtstreeks betrokken bij dit onderzoek dat wordt uitgevoerd in opdracht van Defensie/RVB. Wel worden de resultaten met ons gedeeld en besproken. Er vindt periodiek afstemming plaats tussen waterschap, Defensie, RVB en gemeente Eindhoven over de voortgang.

Vraag 8: Heeft onze gemeente ook eigen onderzoek lopen?

Antwoord: Nee, gemeente Eindhoven heeft geen eigen onderzoek lopen. Gemeente Eindhoven is niet bevoegd gezag op het terrein van Defensie. Wel hebben we dit jaar een bureaustudie uitgevoerd naar mogelijke andere PFOS-bronnen dan de vliegbasis. Daaruit zijn geen andere bronnen naar voren gekomen. **Zie bijlage 2.**

Vraag 9: Kijkt men in het onderzoek ook naar mogelijke PFAS- en PFOS-bronnen in het Ekkersrijt-systeem en de Landsardse plas, anders dan Defensie?

Antwoord: Nee. Het onderzoek richt zich op bronnen op het Defensieterrein en de verspreidingsroutes.

In het herhalingsonderzoek van 23 juni 2025 in opdracht van het Rijksvastgoedbedrijf is wel beperkt gekeken naar effecten op de omgeving. Ze hebben toen gekeken naar mogelijke PFAS-verontreinigingen van het strand aan de Landsardse plas en de duiker Landsardse plas-Ekkersrijt. In het strandzand zijn (licht) verhoogde gehalten aan PFOS gemeten die lager zijn dan de risicogrenswaarden voor grond. Bij eventuele graafwerkzaamheden is er sprake van beperkte hergebruiksmogelijkheden, het zand voldoet aan de klasse Wonen/Industrie. **Zie bijlage 3.**

Vraag 10: Staat de milieuwetgeving het toe om bepalingen in vergunningen op te nemen tegen onbedoelde PFAS-emissies uit verf en lak, remleidingen, smeermiddelen, pakkingen en elektronica en dergelijke?

Antwoord: In de milieuwetgeving is geregeld dat als er bij een bedrijf PFAS vrijkomen er een minimalisatieverplichting is voor emissies naar lucht en water. De milieuwetgeving is niet ingericht om emissies uit of van remleidingen, smeermiddelen, pakkingen en elektronica en dergelijke te voorkomen of te reduceren.

We nemen aan dat onze Veiligheidsregio preventie-, preparatie- en bestrijdingsplannen heeft voor natuurbranden.

Vraag 11: Wordt daarin aandacht besteed aan de milieukwaliteit van het bluswater? Wat wordt daarover gezegd?

Antwoord: Het klopt dat de Veiligheidsregio preventie, preparatie en bestrijdingsplannen hebben. Ze voeren geen controles uit over de milieukwaliteit van het water bij blussing. Echter als uit gesprekken met partners of uit de gebiedscommissies informatie komt dat bepaalde waterpunten niet geschikt zijn omwille van de kwaliteit sluit de Veiligheidsregio deze wel uit. Ze komen dan niet voor in onze systemen als waterwinpunt.

Vraag 12: Als er een flinke brand is op de Oirschotse Heide, zoals die onlangs plaatsgevonden heeft, waar haalt men dan het bluswater vandaan?

Antwoord: Dat kan op verschillende manieren. De eerste inzet gebeurt met water uit de blusvoertuigen. Afhankelijk van de escalatie wordt opgeschaald. Eerst met tankwagens, later met watertransportsystemen die water over afstanden van 400 tot 1500 meter kunnen transporteren. Daarvoor is een waterwinpunt nodig (brandkraan of open water). Dan wordt vaak voor het dichtstbijzijnde waterwinpunt gekozen omwille van de snelheid. Bij een verdere escalatie of slechte bereikbaarheid kan Defensie worden opgeroepen om met blushelikopters bijstand te verlenen.

Bijlagen:

1. "Nader Onderzoek PFAS plas Landsard te Eindhoven", RHDHV i.o.v. Rijksvastgoedbedrijf, d.d. 18 september 2024.
2. "Bronnenonderzoek PFOS plas Landsard", gemeente Eindhoven, d.d. 2 december 2024
3. "PFAS-onderzoek recreatieplas De Landsard te Eindhoven", Haskoning i.o.v. Rijksvastgoedbedrijf, d.d. 23 juni 2025.

Met dank voor de antwoorden,

Hartelijke groeten van Jannie Visscher van de SP.